

Monika Novotná: „Pokud stát přesvědčí své občany, že neplacení daní je společensky nepřijatelným jednáním, může mít EET svůj smysl“

eFocus

Na elektronickou komunikaci s finančními úřady si podnikatelé již celkem zvykli, přesto mi pořád připadá, že by bylo spravedlivé, aby měl poplatník na výběr, jestli chce se správcem daně komunikovat elektronicky nebo jestli dá přednost klasické papírové formě formuláře, říká v rozhovoru pro EPRAVO.CZ Digital advokátka, partnerka kanceláře Rödl & Partner a členka Kontrolní rady České advokátní komory JUDr. Monika Novotná.

Oblast daní čeká v roce 2016 hned několik novinek. Jen minimálně se však dotknou daně z příjmu. Opatření z oblasti „boje s nepláči“, které by měly vést k zefektivnění výběru daní, je ale výrazně více. Zavádí se kontrolní hlášení DPH, elektronická komunikace s finančními úřady, chystá se elektronická evidence tržeb, finanční správa si chce posvítit si na karuselové obchody, je zde snaha o zavedení reverse charge pro komodity náchylné k podvodům.

Které z opatření podle vás podnikatelé nejvíce pocítí/nejvíce je zasáhne a proč?

Na elektronickou komunikaci s finančními úřady si podnikatelé již celkem zvykli, přesto mi pořád připadá, že by bylo spravedlivé, aby měl poplatník na výběr, jestli chce se správcem daně komunikovat elektronicky nebo jestli dá přednost klasické papírové formě formuláře. Kontrolní hlášení vnímám jako větší problém. Zatímco u ostatních podání pro daňovou správu byli podnikatelé léta zvyklí stejný nebo podobný formulář vyplňovat a podávat v listinné podobě, potom měli možnost výběru mezi listinným nebo elektronickým formulářem a teprve v nedávné době byla zavedena povinná elektronická forma, u kontrolního hlášení se od ledna pojede v ostrém provozu, aniž by byl celý systém v praxi vyzkoušený. Reverse charge k obchodům s vybranými komoditami je možné jen na základě příslušné evropské směrnice a ve využití této možnosti nevidím žádné velké zatížení podnikatelů. Naopak se rozšířením tzv. režimu přenesení daňové povinnosti odstraní riziko podnikatele, který své zboží dodá podvodníkovi, že stát bude vymáhat dlužnou DPH na něm, protože nepodnikl všechna opatření, aby daňovému úniku zabránil.

Přímo bouřlivá je situace kolem elektronické evidence tržeb. Původně měla začít platit již od začátku letošního roku. To se ale nepovedlo. Nyní se mluví o polovině roku. Jak vnímáte problematiku elektronické evidence tržeb vy? Může mít patřičný efekt? A měla by se podle vás týkat všech oborů nebo má smysl jen u vybraných skupin?

Elektronická evidence tržeb podle mého soukromého názoru nepřinese do státní pokladny ani korunu navíc, naopak – náklady ponese stát i podnikatelé, takže mě nepřekvapí, že výsledek bude negativní. EET totiž vychází z hypotézy, že se v naší společnosti netolerují daňové úniky a pokud dá stát občanům možnost, jak jednání podnikatelů, které by – potenciálně – mohlo být daňovým únikem,

oznámit finanční správě, tak tuto možnost využijí. Tahle představa je podle mě naprosto zcestná. Naše společnost se vyznačuje naopak vysokou mírou tolerance k neplacení dluhů, daňové dluhy nevyjímaje a zavedení EET na tom nemůže nic změnit. Teprve v okamžiku, kdy stát přesvědčí své občany, že neplacení daní je společensky nepřijatelným jednáním, může mít EET svůj smysl. Základem však musí být přesvědčení, že stát vybírá spravedlivé daně a že příjmy takto dosažené využívá rozvážně a k rozumným cílům. Myslím, že by v této souvislosti mělo Ministerstvo financí vnímat ostrý a trvající protest všech podnikatelských skupin. Ostatně již Colbert říkal, že umění vybrat daně se podobá tomu, jak oškubat husu, aby co nejméně syčela – a u nás je to syčení slyšet v poslední době hodně výrazně.

Již od ledna však platí pro podnikatele novinka v oblasti komunikace s finančními úřady. Elektronická komunikace platila povinně dosud jen pro plátce daně z přidané hodnoty. Od ledna se tato povinnost vztahuje na všechny majitele datových schránek bez výjimky, a také na firmy, jež potřebují mít účetní závěrku ověřenou auditorem. Jaká je vaše zkušenost s touto komunikací? V čem jsou její výhody?

Elektronickou komunikaci využívali poplatníci několik let, takže se na ni připravili. Firmy, které musí mít ověřenou účetní závěrku, jsou standardně plátcí DPH, takže je elektronická komunikace se správcem daně nemůže zaskočit. Trochu překotné mi to přijde u fyzických osob, které si pro usnadnění své komunikace s úřady pořizovaly datovou schránku dobrovolně, a teď je jim to vlastně přičteno k tíži. Osobně však mám s elektronickou komunikací jen pozitivní zkušenosti, nemusím chodit na poštu a mohu odeslat potřebnou písemnost i večer nebo o víkendu.

Nově také platí povinnost podávat kontrolní hlášení DPH. Jsou na něj podnikatelé připraveni? Zvláště velké firmy jistě musely upravit/připravit své účetní (interní) systémy.

Podnikatelé jsou připraveni v mezích informací, které jim Ministerstvo financí poskytlo koncem roku 2015, doslova na poslední chvíli. Velké firmy používají rozšířené účetní systémy, které přizpůsobovali novým povinnostem přímo příslušné účetní softwarové firmy. Problém bude spíše u menších podnikatelů, kteří budou kontrolní hlášení vyplňovat ručně. Na kontrolních hlášeních mi vadí víc věcí, třeba jiné počítání lhůt pro podání – zatímco u přiznání k DPH má podnikatel k dobru 5 dnů po zákonné lhůtě, kontrolní hlášení musí podat 25. dne bez jakéhokoli dodatečného dobrodiní. Riziko vidím i v krátkých lhůtách pro splnění výzev – tato lhůta činí 5 kalendářních dnů. Pokud si podnikatel vybírá datovou schránku denně, může si výzvu přečíst třeba ve čtvrtek před Velikonocemi – a splnit ji pak musí hned v úterý po Velikonocích, i když je to nejbližší pracovní den. Těch problémů je ale

daleko více. Vůbec nikdo nedokáže odhadnout, jak bude fungovat tzv. spárování vydaných a přijatých dokladů na straně poskytovatele a příjemce plnění, jak budou podnikatelé vykazovat v kontrolním hlášení daňový doklad z maloobchodu apod.

V souvislosti s DPH, respektive podvody u této daně, se hodně hovoří také o reverse chargé. V současné době platí pro komodity vybrané Bruselem. Česká republika by ale systém přenesené daňové povinnosti ráda viděla i u dalších komodit náchylných k podvodům, především u pohonných hmot. Jenže toto by nám musely schválit ostatní členské státy EU. Domníváte se, že je reálné, aby ostatní členské státy Česku žádost o reverse chargé pro pohonné hmoty schválily? A pokud ne, existuje jiná cesta?

V rámci daně z přidané hodnoty se náš stát musí pohybovat v mezích evropské směrnice. U pohonných hmot se na takovém řešení shodlo zatím šest ministrů financí, ostatní se k tomuto nápadu staví zdrženlivě. Jen pro uklidnění – jednalo by se o reverse charge v rámci obchodu výrobce – distributor, tedy na úrovni velkoobchodu, nikoli u koncových spotřebitelů. Nikdo tedy nemusí mít obavy, že se u čerpací stanice bude muset prokazovat osvědčením, že je plátcem DPH. Ministr Babiš se ale nijak netají s tím, že by systém reverse charge chtěl do budoucna zavést na veškeré zboží a služby. To bychom se již opravdu vrátili do doby daně z obrátu.

V tuto chvíli se stát snaží bránit podvodům s pohonnými hmotami 20 milionovou kaucí. Považujete to za efektivní nástroj?

To jak je tento nástroj efektivní, ukáže budoucnost. Já bych jej v tuto chvíli viděla spíš jako likvidační pro malé subjekty.

Finanční správa počítá s výrazným navýšením počtu pracovníků. Hovoří se především o Praze. Vyřeší podle vás noví úředníci problém s výběrem daní nebo vidíte problém spíš jinde?

Pokud dnes v Praze a dalších velkých městech z kapacitních důvodů stát nezvládá častější daňové kontroly, je nepochybně navýšení počtu odborně erudovaných pracovníků na místě a je jedním z kroků, jak výběr daní do budoucna zlepšit. Dalším nástrojem by bylo majetkové přiznání nebo možnost požadovat, aby poplatník prokázal, že majetek nabyt legální cestou a ze zdaněných zdrojů. Problém však vidím v tom, že tento zákon dosud neplatí a i při jeho zavedení nebude možné, aby působil zpětně kvůli obecně uznávanému zákazu retroaktivity.

Soustředění sídel firem do Prahy, kde je šance na kontrolu velmi nízká, hodlá finanční správa řešit také „násilnými“ převody sídel do místa, kde „fyzicky“ působí. Kdy konkrétně může být tento postup uplatněný?

To bude vždycky problém. Je sídlo firmy tam, kde má svůj výrobní závod nebo tam, kde sedí její vedení, tj. statutární orgán? Pokud bude na všech finančních úřadech tolik pracovníků, že ve všech krajích budou firmy kontrolovány stejně často a se stejnou odbornou úrovní, problém se vyřeší sám a násilné administrativní řešení nebude zapotřebí.

A otázka na závěr z trochu jiného úhlu pohledu na daně - Nejvyšší správní soud nedávno vynesl rozsudek, kde se říká, že daňové penále je trestem. A podle principů práva v západních zemích platí, že nikdo nemůže být za stejný čin potrestán dvakrát. Jak podle vás může tento verdikt ovlivnit současnou praxi? (Mohlo by penále podvodníkům skutečně zaručit beztrestnost?)

Pravidlo, že nikdo nemůže být trestán za stejný čin dvakrát a nikdo nesmí být trestán za čin, u něhož bylo trestní stíhání pravomocně zastaveno, nebo byl zproštěn obžaloby, platí i u nás. Evropský soud pro lidská práva pak opakovaně, např. v případě Lucky Dev. proti Švédsku, vyslovil názor, že daňové penále má povahu trestu a pokud byl poplatník potrestán tímto penále, nemůže mu již být uložen další trest v trestním řízení. Obdobně již reagoval u nás Obvodní soud pro Prahu 4 v jedné trestní věci. Nejvyšší správní soud jen potvrdil judikaturu ESLP. Má to dvě strany – jednak by poplatník, který zaplatil penále, neměl být trestně stíhán pro týž daňový únik, jednak poplatník, který byl v trestním řízení zproštěn obžaloby, neměl být povinen ani platit daňové penále. Často však penále hradí společnosti a trestně stíhaná je konkrétní fyzická osoba, např. jednatel. Zde se nebude jednat o totožné osoby a skutečnost, že firma zaplatí penále, podvodníkovi beztrestnost nezaručí.

Foto: Lukáš Bíba

*

Rozhovor byl publikován v rámci vydání EPRAVO.CZ Digital - leden 2016.

Nové číslo EPRAVO.CZ Digital si můžete stáhnout **ZDARMA na App Store, Google Play a Windows Store**, a to přímo z Vašeho tabletu či chytrého telefonu. Pokud máte již aplikaci staženou, postačí si stáhnout pouze nové vydání. Využít můžete také webový archiv starších čísel na adrese tablet.epravo.cz.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Půl roku po účinnosti novely stavebního zákona](#)
- [Rozhovor s Adamem Vojtěchem](#)
- [Video rozhovor s Danielou Kovářovou](#)
- [Video rozhovor s Martinem Maisnerem](#)
- [Video rozhovor s Monikou Novotnou](#)
- [Video rozhovor s Robertem Nerudou](#)
- [Video rozhovor s Michalem Vepřekem](#)
- [Video rozhovor s Robertem Němecem](#)
- [Video rozhovor s Michalem Hinkem](#)
- [Video rozhovor s Janem Pořízkem](#)
- [Video rozhovor s Martinem Nedelkou](#)